

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2014, sen. zn. 29 NSČR 113/2014, ECLI:CZ:NS:2014:29.NSČR.113.2014.1

Číslo: 40/2015

Právní věta:

Rozhodnutí o úpadku vydané insolvenčním soudem na základě insolvenčního návrhu, k němuž se nepřihlíží, jelikož nebyl řádně podepsán (§ 97 odst. 2 insolvenčního zákona), je postiženo zmatečností ve smyslu § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

Tvrzení, že pravomocné a vykonatelné rozhodnutí o úpadku dlužníka, proti němuž již nelze podat opravný prostředek (odvolání nebo žalobu pro zmatečnost), je postiženo tzv. zmatečností vadou řízení, je pro další chod insolvenčního řízení právně bezvýznamné; o důvod ke zrušení konkursu na majetek dlužníka nejde.

Insolvenční navrhovatel, jehož insolvenčnímu návrhu soud vyhověl rozhodnutím o úpadku, není osobou subjektivně oprávněnou k podání opravného prostředku proti rozhodnutí o úpadku, i když tvrdí, že rozhodnutí je postiženo tzv. zmatečností vadou řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.11.2014

Spisová značka: 29 NSCR 113/2014

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Insolvenční návrh, Konkurs, Žaloba pro zmatečnost

Předpisy: § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

§ 308 IZ

§ 97 odst. 2 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Návrhem ze dne 18. 12. 2013 se dlužník CB domáhal zrušení konkursu na svůj majetek s odůvodněním, že insolvenční návrh insolvenčního navrhovatele T nebyl opatřen elektronicky uznávaným podpisem osoby, která návrh podala.

Usnesením ze dne 20. 1. 2014 K r a j s k ý s o u d v Plzni (dále jen „insolvenční soud“) tento návrh dlužníka zamítl.

Insolvenční soud především uzavřel, že pravomocná a vykonatelná rozhodnutí místně i věcně příslušného insolvenčního soudu nelze považovat za nicotné akty jen proto, že soud vycházel z návrhu, který nesplňoval všechny zákonem stanovené náležitosti. Taková rozhodnutí lze odstranit pouze způsobem stanoveným zákonem.

Důvody pro zrušení konkursu jsou taxativně vyjmenovány v ustanovení § 308 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), přičemž důvod uváděný dlužníkem mezi ně nepatří.

K odvolání dlužníka V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 16. 6. 2014 potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

Odvolací soud - vycházejí z ustanovení § 141 a § 308 odst. 1 insolvenčního zákona a ze závěrů obsažených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. [29 NSČR 38/2010](#) (jde o usnesení uveřejněné pod číslem 83/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek /dále jen „R 83/2012“/, které je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu)

- dospěl k následujícím závěrům:

1) Námitky dlužníka, že insolvenční návrh byl vadný, zásadně nejsou právně významné pro výsledek odvolacího řízení, v němž je posuzována správnost rozhodnutí o úpadku, proto nemohou být ani důvodem pro zrušení konkursu.

2) Při zkoumání důvodů pro zrušení konkursu podle § 308 insolvenčního zákona se insolvenční soud nezabývá správností procesního postupu soudu předcházejícího vydání usnesení o úpadku či prohlášení konkursu, případně správností rozhodnutí je potvrzujících.

3) Dlužník v návrhu netvrdil, a tedy ani neprokázal, že by byly naplněny důvody pro zrušení konkursu podle § 308 odst. 1 insolvenčního zákona a nepředložil ani návrh na zrušení konkursu schválený dle § 308 odst. 2 insolvenčního zákona všemi věřiteli a insolvenčním správcem.

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, argumentem, že odvolací soud vyložil ustanovení § 97 odst. 2 insolvenčního zákona jinak, než v judikatuře dovolacího soudu, např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sen. zn. [29 NSČR 51/2011](#), uveřejněném pod číslem 33/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 33/2012“).

Dovolatel namítá, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. (jímž lze odvolacímu soudu vytýkat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), když oba soudy vyložily nesprávně ustanovení § 97 odst. 2 insolvenčního zákona, a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a rozhodl, že k insolvenčnímu návrhu se nepřihlíží.

Konkrétně dovolatel oběma soudům vytýká, že se nevypořádaly s námitkou „neplatnosti celého insolvenčního řízení“ způsobené tím, že návrh insolvenčního navrhovatele z 5. 8. 2011 nebyl řádně elektronicky podepsán. K tomu zdůrazňuje, že podle § 97 odst. 2 insolvenčního zákona se k takovému insolvenčnímu návrhu nepřihlíží.

Dovolatel poukazuje na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 2013, sen. zn. 2 VSPH 1287/2012 (jde o usnesení č. j. KSPL 27 INS 13890/2011, 2 VSPH 1287/2012-A-102), s tím, že v něm Vrchní soud v Praze (s odkazem na usnesení Vrchního soudu v Praze sen. zn. 1 VSPH 300/2009 /jde o usnesení ze dne 19. 6. 2009, č. j. KSHK 40 INS 2342/2009, 1 VSPH 300/2009-A-10/), objasňuje důvody, pro které zařadil zákonodárce do insolvenčního zákona ověřený podpis či uznávaný

elektronický podpis na insolvenčním návrhu. Z něj cituje pasáž, podle které účelem této úpravy především bylo (a nadále je):

„jednoznačně identifikovat osobu, která podala insolvenční návrh tak, aby bylo eliminováno jeho zneužití v konkurenčním boji mezi účastníky hospodářské soutěže a dlužníkovi a jeho věřitelům bylo umožněno vymáhat případnou škodu vůči neúspěšnému insolvenčnímu navrhovateli postupem dle ustanovení § 147 insolvenčního zákona“.

Dovolatel dále poukazuje na závěry obsažené v R 33/2012, s tím, že při takové vadě nemá insolvenční návrh žádné účinky a jediným možným řešením je podání nového insolvenčního návrhu.

Dovojuje dále, že z řečeného je zřejmé, že oba soudy postupovaly nesprávně a nevypořádaly se s jeho námitkou neplatnosti insolvenčního řízení pro neověřený elektronický podpis osoby, která podala insolvenční návrh.

V dotčených souvislostech má dovolatel za nepřiléhavý úsudek insolvenčního soudu, že účelem § 97 insolvenčního zákona je jen zabránit anonymním insolvenčním návrhům, jakož i úsudek odvolacího soudu vycházející z R 83/2012. Ustanovení § 308 insolvenčního zákona nepokládá dovolatel za významné pro posouzení jeho dovolání v této věci. Uzavírá dále, že jelikož se dle § 97 odst. 2 insolvenčního zákona nepřihlíží k insolvenčnímu návrhu, který není řádně podepsán, nelze takový návrh ani odmítnout podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. [29 NSČR 45/2014](#), uveřejněné pod číslem 80/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání je pak přípustné dle § 237 o. s. ř., když v posouzení otázky, jaký vliv má vada insolvenčního návrhu spočívající v nedostatku řádného podpisu insolvenčního navrhovatele (§ 97 odst. 2 insolvenčního zákona) z hlediska splnění předpokladů pro zrušení konkursu na majetek dlužníka, jde o věc dovolacím soudem v insolvenčních souvislostech beze zbytku nezodpovězenou.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Podle ustanovení § 97 odst. 2 insolvenčního zákona insolvenční návrh musí být opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem; jinak se k němu nepřihlíží.

Dle ustanovení § 308 insolvenčního zákona insolvenční soud rozhodne i bez návrhu o zrušení konkursu a) zjistí-li, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkuv úpadek; to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty, b) zjistí-li, že zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny, c) po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, d) zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty (odstavec 1). Insolvenční soud rozhodne o zrušení konkursu též na návrh dlužníka, jestliže dlužník k tomuto návrhu připojil listinu,

na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkursu souhlas a na které je úředně ověřena pravost podpisu osob, které ji podepsaly (odstavec 2).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona v době zahájení insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (5. 8. 2011) a do 31. 12. 2013 nedoznala změn (§ 308 insolvenčního zákona nedoznal změny ani později).

Dle § 229 odst. 1 o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže (...) d) nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba.

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení občanského soudního řádu již v době zahájení insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (5. 8. 2011) a později nedoznalo změn.

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je ustálena v následujících závěrech:

1) Pro výsledek řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o úpadku dlužníka není významné, že insolvenční soud osvědčil úpadek dlužníka, ačkoliv věřitelský insolvenční návrh měl vady, pro které mohl být odmítnut dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona (R 83/2012).

2) Insolvenčním návrhem, k němuž se pro absenci předepsaného podpisu nepřihlíží (§ 97 odst. 2 insolvenčního zákona), nemůže být účinně zahájeno insolvenční řízení (§ 97 odst. 1 insolvenčního zákona) a takový insolvenční návrh nemůže být též dodatečně zhojen (tím, že příslušná osoba nechá svůj podpis úředně ověřit později). Jediným řešením je podání nového insolvenčního návrhu, jenž podmínku § 97 odst. 2 insolvenčního zákona splňuje (R 33/2012).

Pro poměry dané věci Nejvyšší soud na tomto judikatorním základě především přitakává dovolateli v názoru, že závěry, jež Nejvyšší soud formuloval (v R 83/2012) ohledně účinků věřitelského insolvenčního návrhu, jenž měl vady, pro které mohl být odmítnut dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, nejsou uplatnitelné pro poměry založené insolvenčním návrhem, k němuž se ze zákona nepřihlíží proto, že nebyl řádně podepsán (§ 97 odst. 2 insolvenčního zákona). Rozdíl mezi těmito situacemi tkví právě v tom, že jinak (než pro absenci předepsaného podpisu) vadný insolvenční návrh je podle insolvenčního zákona existujícím insolvenčním návrhem, jehož účinky zásadně pomíjejí (v souladu s ustanovením § 146 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona) účinností rozhodnutí podle § 142 insolvenčního zákona (odmítnutím nebo zamítnutím insolvenčního návrhu anebo zastavením řízení o něm), kdežto insolvenční návrh vadný proto, že nebyl řádně podepsán, je podle insolvenčního zákona insolvenčním návrhem, jehož zde není (ve smyslu § 97 odst. 2 insolvenčního zákona se k němu „nepřihlíží“).

Rozhodnutí, jímž insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka (rozhodnutí o úpadku ve smyslu § 136 odst. 1 insolvenčního zákona), je rozhodnutím, jímž insolvenční soud současně (byť mlčky) osvědčuje, že byly splněny podmínky řízení, které mu dovolovaly rozhodnout o věci samé, včetně toho, že jde o rozhodnutí vydané na základě insolvenčního návrhu (insolvenční řízení je výlučně řízením návrhovým).

Rozhodnutí o úpadku vydané insolvenčním soudem na základě insolvenčního návrhu, k němuž se nepřihlíží, jelikož nebyl řádně podepsán (§ 97 odst. 2 insolvenčního zákona), je postiženo tzv. zmatečností. V intencích ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř. jde totiž o meritorní rozhodnutí vydané v řízení (v insolvenčním řízení), v němž nebyl podán návrh na zahájení řízení (insolvenční návrh), ačkoliv podle zákona (podle insolvenčního zákona) ho bylo třeba.

I soudní rozhodnutí postižené tzv. zmatečností vadou řízení má ovšem až do doby svého zrušení stejné účinky jako rozhodnutí, jež takovou vadou netrpí. Jinak řečeno, soudní rozhodnutí postižené

tzv. zmatečnostní vadou řízení není jen proto rozhodnutím nicotným. S přihlédnutím k institutu tzv. subjektivní přípustnosti opravného prostředku (odvolání, dovolání, žaloby pro zmatečnost) není soudní rozhodnutí postižené tzv. zmatečnostní vadou řízení napadnutelné (zpochybnitelné) každým účastníkem řízení; opravný prostředek proti němu nemůže (vůbec) podat ten účastník (nebo jeho právní nástupce), jemuž bylo napadeným rozhodnutím plně vyhověno nebo kterému nebyla způsobena žádná újma na jeho právech, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Srov. v literatuře např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1812 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. [21 Cdo 2179/2002](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2003, pod číslem 73. U rozhodnutí o úpadku, jež insolvenční soud vydal na základě insolvenčního návrhu k tomu oprávněné osoby (věřitele nebo dlužníka), tak nemá insolvenční navrhovatel k dispozici opravný prostředek (lhostejno, zda řádný /odvolání/ nebo mimořádný /žaloba pro zmatečnost/) založený na tvrzené zmatečnosti rozhodnutí již proto, že jde o osobu, jejímuž insolvenčnímu návrhu bylo rozhodnutím o úpadku vyhověno (pro odvolání se tato zásada výslovně promítá v dikci § 141 odst. 1 insolvenčního zákona).

Je-li rozhodnutí o úpadku vydáno (jen) na základě věřitelského insolvenčního návrhu (není-li insolvenčním navrhovatelem nebo dalším insolvenčním navrhovatelem dlužník), je dlužník osobou aktivně legitimovanou k podání řádného opravného prostředku (odvolání) nebo mimořádného opravného prostředku (žaloby pro zmatečnost /nikoliv dovolání, kde zmatečnostní vady nejsou způsobitelným dovolacím důvodem; srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. [29 Odo 523/2002](#), uveřejněné pod číslem 32/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek/) odůvodněného existencí zmatečnostní vady řízení dle § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

Není-li ovšem takový opravný prostředek (včas nebo vůbec) podán, stává se rozhodnutí o úpadku nezměnitelným a tvrzení účastníka řízení, že je postiženo kteroukoliv z možných zmatečnostních vad řízení (včetně vady ve smyslu § 229 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.), právně bezvýznamným (z hlediska účinků pravomocného a vykonatelného soudního rozhodnutí, jehož vady již nemohou být zhojeny k tomu předepsaným opravným prostředkem, je tvrzení, že takové rozhodnutí je postiženo zmatečnostní vadou řízení, právně bezcenné).

Jinak řečeno, tvrzení, že pravomocné a vykonatelné rozhodnutí o úpadku dlužníka, proti němuž již nelze podat opravný prostředek (odvolání nebo žalobu pro zmatečnost), je postiženo tzv. zmatečnostní vadou řízení, je pro další chod insolvenčního řízení právně bezvýznamné; o důvod ke zrušení konkursu na majetek dlužníka nejde.

Pro poměry dané věci se z insolvenčního spisu dlužníka podává, že:

1) Insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka usnesením ze dne 10. 10. 2011, proti němuž nebylo podáno odvolání a které nabylo právní moci dne 1. 11. 2011. Šlo o usnesení vydané (podle jeho obsahu) na základě insolvenčního návrhu věřitele (insolvenčního navrhovatele T), proti němuž nebyla podána ani žaloba pro zmatečnost.

2) Konkurs na majetek dlužníka prohlásil insolvenční soud usnesením ze dne 13. 12. 2011, proti němuž nebylo podáno odvolání ani žaloba pro zmatečnost a které nabylo právní moci dne 18. 1. 2012.

Na tomto základě Nejvyšší soud uzavírá, že:

1) Dovolatelem tvrzená vada řízení (insolvenční návrh nebyl řádně podepsán, takže se k němu dle § 97 odst. 2 insolvenčního zákona nepřihlíží) mohla založit (kdyby byla prokázána) pouze zmatečnost rozhodnutí o úpadku z 10. 10. 2011 vydaného na základě takového insolvenčního návrhu (zmatečnost ve smyslu § 229 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.). V situaci, kdy dovolatel (dlužník)

tuto zmatečnost řádně a včas neuplatnil včasným odvoláním proti rozhodnutí o úpadku (odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.) nebo včasnou žalobou pro zmatečnost podanou proti rozhodnutí o úpadku (zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.), platí presumpce správnosti rozhodnutí o úpadku. Dozajista se tato vada nemohla sama o sobě projevit ve vztahu k samostatně vydanému usnesení o prohlášení konkursu z 13. 12. 2011 (dokud by nebylo odklizeno pravomocné rozhodnutí o úpadku, nesměl by soud na základě takového tvrzení zrušit usnesení o prohlášení konkursu, ani kdyby proti němu byl podán včasný a přípustný opravný prostředek).

2) Zkoumat, zda jde o insolvenční návrh, k němuž se nepřihlíží (§ 97 odst. 2 insolvenčního zákona), bylo možné jen do vydání rozhodnutí o úpadku; po vydání rozhodnutí se existence takové vady insolvenčního návrhu mohla projevit jen prostřednictvím projednání opravného prostředku (odvolání, žaloby pro zmatečnost) podaného proti rozhodnutí o úpadku.

3) Nehledě k nesprávné terminologii (insolvenční řízení nemůže nikdy být „neplatné“) tedy zjevně nemůže obstát představa dovolatele, že vada insolvenčního návrhu (spočívající v nedostatku řádného podpisu), podle kterého bylo vydáno pravomocné a vykonatelné rozhodnutí o úpadku dlužníka, jež nebylo odklizeno na základě některého z opravných prostředků k tomu určených, má (může) být důvodem pro zrušení konkursu prohlášeného na majetek dovolatele (dlužníka) usnesením insolvenčního soudu z 13. 12. 2011.

Bez zřetele k dílčí nepřesnosti argumentace odvolacího soudu (co do poukazu na R 83/2012) je tedy správný závěr odvolacího soudu, že dovolatelem tvrzený důvod nemůže vést (nevede) ke zrušení konkursu na majetek dovolatele (dlužníka) ať již v mezích důvodů taxativně vypočtených v § 308 insolvenčního zákona nebo (podle dovolatele) mimo rámec § 308 insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).